

Alþingi
Erindi nr. P 131/1236
komudagur 8.4.2005

Jón Sveinsson, kt 150755-4419
Iðnrekandi í dúnhreinsun og - útflutningi
Heiðargerði 51,108 Reykjavík
588 9924, GSM 864 9821, eider@centrum.is

070405

Nefndasvið Alþingis

varðar mál 670 frumvarp landbúnaðarráðherra , gæðamat á æðardúni

Lög um gæðamat æðardúns nr. 39 frá 1970 eru óþörf ,þau hindra hagræðingu í rekstri og skyldu afnumin. Það myndi einnig mæta athugasemdum ESA og umboðsmanns alþingis en markaður og samkeppni sjá um framþróun greinarinnar.

Gæðamatið er ekki í neinum tengslum við markaðinn.

Dúnmatismenn hafa enga menntun, enga þjálfun, enga þekkingu, - hvorki til þess að vita hvað þeir eru með í höndunum, hvað þá til að leiðbeina með vinnslu. Þeir eru ekki í neinum tengslum við kaupendur vörunnar erlendis eins og ég sem dúnhreinsari og útflytjandi. Þeir vita því ekkert um hvaða kröfur markaðurinn gerir en þær þekki ég og laga mig að þeim. Þeir hafa tekið að sér verk sem þeir eru ekki færir um og engin opinber er í standi til að fela þeim því engin skóli er til, ekkert fagráð, enginn til að mennta þá í því að líta eftir vinnu dúnhreinsara, þeir því lögskipaðir fúskarar. Ég bað ekki um þetta og hef verið á móti dúnmati frá upphafi. Í minni sveit er dúnmatmaðurinn ómenntuð húsfreyja á næsta bæ, kona sauðfjárþónda sem á æðarvarp, en hefur sjálf aldrei komið nálægt dúni. Hennar bakgrunnur er dagsnámskeið hjá Árna Snæbjörnssyni , hlunnindaráðunaut og einum frumvarpshöfunda en hann hefur aldrei hreinsað dún, aldrei flutt út dún, aldrei hannað dúnhreinsitækni, - hann er búfræðikandidat með framhaldsnám í jarðrækt í Englandi, ekkert í hans menntun lítur að dúni eða dúnvinnslu, hvað þá viðskiptum.

Fagþekking einvörðungu hjá hreinsurum æðardúns.

Þeir einu sem hafa vit á dúni, mismikið þó, eru við hinir fimm megin dúnhreinsarar á landinu og við viljum ekki að fenginni slæmri reynslu (hugmyndum og tækni stolið af keppinautum) miðla eigin þekkingu og reynslu í austur og vestur. Engin hefur lagt okkur lið, engin mennta- eða rannsóknastofnun, hið opinbera hefur engu varið til þróunar faggreinarinnar. Öll framþróun hefur orðið fyrir einkaframtak. Greinin nýtur ekki opinberra styrkja, fer heldur ekki fram á þá.

Gæðamatið er kostnaðarsamt.

Matsgjald 300 kr/kg er óþarfa skattlagning, hef oft unnið 500 kg á sumri, matsgjald af þessu magni er 150 000 kr samkvæmt taxta fjármálaráðuneytis sem fylgir frumvarpinu.

Gæðamatið hefur aldrei virkað.

Ég hef undir höndum bréf frá stórum dúnkaupanda, Tokyo Revex, þar sem hann lýsir dúni keppinauta minna og það skal tekið fram að þessi dunn hafði staðist mat og var síðar fluttur út. Ennfremur skal bent á að viðkomandi dúnhreinsari og útflytjandi eru einmitt höfundar frumvarps landbúnaðarráðherra um gæðamat á æðardúni: *“Varðandi sýnið frá Xco, við höfum fundið mikið af óhreiningum í því, þar er of mikið af stráum, fjadurstöfum, ryki o.s.frv., ef öll 150 kg eru í sama ástandi, eru þau óásættanleg fyrir okkur”*.

Enginn erlendur kaupandi hefur beðið um gæðamatsvottorð

- í þau 15 ár sem ég hef hreinsað og flutt út dún hefur hvað þá að matinu sé viðhaldið. Hafi erlendir kaupendur æðardúns minnst á hið lögskipaða gæðamat við mig hefur það verið til að benda á að það sé með öllu marklaust. Um árabíl hef ég verið með um 20 % markaðshlutdeild, unnið, flutt út hundruði kg árlega fyrir tugi milljóna króna svo ég fer nærri um markaðinn, kröfur hans og þarfir og hef lagað mig að þeim og nú er mín vara athugasemdalaus. Þetta þróunarstarf hef ég unnið einn, án þess að lögskipað gæðamat hafi haft nokkuð með það að gera, heldur einungis kröfur markaðarins.

Enginn æðarbóndi hefur beðið um að gæðamati sé viðhaldið.

Í símtölum mínum á sl.ári við 4 af 5 stjórnarmönnum æðarræktarfélagins, kom fram að 3 af 4 voru á því að það skyldi leyft í hagræðingarskyni að vinna dún erlendis enda þeir æðarbændur og kæmi þetta þeim einnig vel. Sá fjórði, formaðurinn, Jónas Helgason, var á móti en hann er dúnhreinsandi og því keppinautur og hafði neitað mér um fund með stjórninni til að kynna málið. Fimmti stjórnarmaðurinn er starfsmaður ráðuneytisins(!), ekki æðarbóndi. Aðalfundur æðarræktarfélagins hefur aldei fjallað um málið. Á fundum mínum með bæði fráfarað formanni bændasamtakanna, Ara Teitssyni og núverandi, Haraldi Benediktssyni, skildu báðir að frelsi ætti að ríkja til að staðsetja vinnslu dúns þar sem hagkvæmast væri. Báðir mæltu gegn frumvarpinu á búnaðarþingi en æðarbændur eiga þar sjálfir engan fulltrúa fyrir utan Jónas sem samdi frumvarpið. Ég á viðskipti við 80 æðarbændur og þeir eru á því að ég ætti að fá að vinna vöruna erlendis enda komi þeim það vel þar sem ég mun geta gert betur við þá en frumvarp landbúnaðarráðherra kemur í veg fyrir vinnslu dúns erlendis. Reyndar mætti spyrja, - hvað hafa æðarbændur að gera með að segja dúnhreinar og útflytjenda hvernig hann á að vinna vinnuna sína? Sem iðnrekandi svara ég ekkert, þeir eiga bara að krefja mig um hátt verð og skjótt uppgjör. Þeir hafa engar faglegar forsendur til að skilja mína aðstöðu og óeðlilegt væri ef þeir skyldu sem ómenntaðir hráefnisframleiðendur settir yfir mig sem menntaðan iðnrekanda í erlendum viðskiptum. Það væri jafn gáfulegt og sjúklingi á spítala skyldi lögskipað að segja lækni fyrir verkum.

Umboðsmaður Alþingis hefur gert alvarlegar athugasemdir við gæðamatslögin, - frumvarpið ræður ekki bót á þeim.

Umboðsmaður taldi nógildandi lög ekki krefjast fullvinnslu, heldur einungis viktunar, mats og framhóf sjónarmið mitt að vélunninn dún mætti meta.

Af þeirri túlkun leiðir að vélunnin dún mætti samkvæmt gildandi lögum flytja út til handvinnslu. Frumvarpið girðir fyrir þetta með kröfu um fullvinnslu áður en til útflutnings komi. Ég hef einmitt um árábil beðið landbúnaðarráðuneyti að opna á það að handvinnsla dún mætti fara fram erlendis í hagræðingarskini en landbúnaðarráðherra ætlar sér að loka algerlega á það. Umboðsmanni þótti óeðlileg krafa reglugerðar landbúnaðarráðuneytis um að einungis mætti flytja út 1. flokks dún, eðlilegt væri að ekki væru lagðar hömlur á viðskipti, væri vilji til þeirra og kaupandi upplýstur um ástand vörunnar, sem sagt væri markaður fyrir rusl ættu menn að fá að selja það. Landbúnaðarráðherra sagði í framsögu að matinu væri ekki ætlað að gæðaflokka dún, heldur skilja milli hæfs og óhæfs dún til útflutnings, þannig að hann ætlar að banna verslun með rusl. Þetta stendst ekki almenn viðskiptasjónarmið vestrænna ríkja þar sem það er markaðurinn sem skal ákveða hvað blífur og hvað ekki, verslun með rusl og verslum með gæði þrífast hlið við hlið víðast hvar. Markaðurinn hefur og mun alveg eins áfram sortera út hvað eru verðmæti í æðardúni, hvað ekki. Eitthvert opinbert mat mun ekki koma þar að gagni. Endurtekið skal: framfarir verða í samkeppni á markaði ekki með lagaboði. Matið hefur ekki hingað til virkað og hvergi er í frumvarpinu að finna nokkuð sem bendir til breytinga á því ástandi. Æðarbændur biðja ekki um matið, dúnhreinsarar biðja ekki um matið, erlendir dúnkaupendur biðja ekki um matið.

ESA, eftirlitsstofnun EFTA, hefur gert alvarlegar athugasemdir við gæðamatslögin, - frumvarpið ræður ekki bót á þeim.

Frumvarpið tekur í engu tillit til þess að *jafnvel óunninn æðardúnn fellur samkvæmt skilgreiningu ESA á tollskrárnúmeri dún, 0505, undir ákvæði um frjálst flæði vöru innan EES og er frumvarpið því sjálft brot á EES reglum* en ákvæði þess um fullvinnslu myndi loka á dúnvinnslu erlendis, þ.e. sérstaklega og endanlega fyrir hagræðingaráform mín. Samkvæmt EES gilda engin sérákvæði æðardún, líkt og kúamjólk og kindakjöt, því er óheimilt að hindra frjálst flæði þessarar vöru milli EES landa en frumvarpið krefst fullvinnslu æðardún fyrir útflutning, nokkuð sem myndi einmitt flokkast sem slík hindrun. Landbúnaðarráðuneytið hafði haldið fram að óhreinsaður æðardúnn væri ekki vara í skilningi EES en skilgreining ESA á tollskrárnúmeri því sem æðardúnn fellur undir tekur af öll tvímæli. Æðardúnn er vara um leið og hann hefur verið undirbúinn til varðveislu og flutnings, - hreinsunar er ekki krafist. ESA taldi ólöglega mismunum milli innlands og erlends markaðar felast í lögunum þar sem einungis væri krafist mats á dúni við útflutning. Frumvarpið er efnislega eins og gildandi lög nema inn er tekin krafa um mat á dúni til sölu innanlands. Þetta mun vera það sem landbúnaðarráðherra vísaði til í framsögu sem þess að frumvarpið lagaði lögin algerlega að kröfum ESA. Þetta mat dún á innanlandsmarkaði er hinsvegar nokkuð sem ekki verður við komið þar sem þau viðskipti eru mest milli einstaklinga en fara ekki um tolleftirlit útflutnings. Mismunun verður því í reynd eftir sem áður til staðar og ekki mun verða hægt að sýna fram á hið gagnstæða en það reyndi einmitt landbúnaðarráðuneytið árangurslaust í samskiptum sínum við ESA í málinu. Í úrskurði ESA kemur fram að ráðuneytið hafi reynt að sannfæra ESA um að gæðamat færi þegar fram á dúni á innanlandsmarkaði og notað til þess vottorð sem voru öll á *ensku*. Þetta er kyndugt þar sem á innanlandsmarkaði er töluð íslenska. Þau voru á bréfhaus “*federation of icelandic eiderdown exporters*” og þar var rætt um “*export quality*” en skrátið er að ræða um export (útflutning!) þegar ætlunin var að sýna vottorð notað við mat á dúni á heimamarkaði, hér á Íslandi.

Frumvarpið kemur ekki til móts við athugasemdir ESA við gildandi lög þó krafa sé gerð um mat á dúi á innanlandsmarkaði því *frumvarpið sjálft felur í sér ólögmatæa hindrun á frjálsum flæði vöru á milli EES landa með kröfunni um fullvinnslu fyrir útflutning.*

Frumvarpið er beinlínis samið af einum aðila á samkeppnismarkaði til að klekkja á öðrum aðila á sama markaði

Þeir 2 keppinautar mínir sem eru frumvarpshöfundar hafa grunnskólann einan að baki en ég 6 ára háskólamenntun. Vinnslutækni þeirra er að stofni til sú sama og þegar greinin vélvæddist fyrir hálfri öld en mín eigin tölvuvædd hönnun.

Jónas Helgason formaður æðarræktarfélagsins og dúnhreinsari er annar meginhöfundar frumvarpsins, hinn er Sigtryggur Eypórsson forstjóri Xco sem flytur út dún þann sem Jónas hreinsar, - báðir eru keppinautar mínir en einmitt þeir fengu þessa umsögn um sína vöru frá erlendum kaupanda eins og að ofan greinir :

“Varðandi sýnið frá Xco, við höfum fundið mikið af óhreiningum í því, þar er of mikið af stráum, fjaðurstöfum, ryki o.s.frv., ef öll 150 kg eru í sama ástandi, eru þau óásættanleg fyrir okkur “. Einnig er Árni Snæbjörnsson hlunnindaráðunautur bændasamtakanna frumvarpshöfundur. Árni misnotar aðstöðu sína þegar hann ferðast meðal bænda undir ráðunautstitli og ræður bændum frá viðskiptum við mig væntanlega í þágu tveggja bræðra hans sem hvor um sig stunda í hjáverkum dúnhreinsun í samkeppni við mig. Ég á í fullu tré við keppinauta mína á markaði en það er verra að varast ríkislaunaðan atvinnuróg og ég á ekki að þurfa að una slíku. Sem ráðunautur má hann ekki gera upp á milli samkeppnisaðila í greininni. Tal landbúnaðarráðherra um drengskap og eiðstaf í sambandi við kröfur til matsmanna hljómar holt í mínum eyrum þegar sá sami ráðherra hleypir keppinautum mínum í að klæðskerasníða lög til höfuðs mínum rekstri þegar þeir hræðast samkeppnina úti á markaðinum.

Frumvarpið kemur í veg fyrir eðlilega hagræðingu í rekstri, það bannar þessari iðngrein það sem aðrar nýta sér þegar með árangri.

Ég stunda dúnhreinsun, útflutning og hef frá 2002 leitað heimildar landbúnaðarráðuneytis til að vinna æðardún erlendis því vinnslan krefst mikillar handavinnu og er því mjög dýr. *Staðsetning dúnvinnslu erlendis myndi spara kostnað, auka afköst, þjóna kaupendum betur með réttum afhendingartíma og þróaðri vöru, skila hráefnisframleiðendum (bændum) hærra verði, skjótara uppgjöri.*

Handhreinsun (fjaðratínsla) æðardúns er einfalt og leiðinlegt starf og ef það er yfirhöfuð launað hérlandis þá er það láglaunað en það er unnið af sveitakonum í sjálfboðavinnu fyrir sína bændur eða mállausum tailendingum í “verktöku” í bænum. Ég hef ráðið Rússa til þess síðan 1996 en það er nú orðið of dýrt. Megnið af neyslurvarningi í sölu hér er framleiddur í láglaunalöndum. Við því er ekkert að segja eða gera, bara laga sig að því eða fara á hausinn. 66 °N gæti ekki framleitt sína vöru hérlandis með hagnaði. Hvers vegna á að skylda mig einan manna til að halda svona handavinnu-verkefni í okkar há-kostnaðarsamfélagi ? Það er ekki rekstrargrundvöllur fyrir því eigi að fylgja lögum og reglum á íslenskum vinnumarkaði en ekki stunda hvítt þrælahald.

